नारायण सूक्तम् (तै. आ. ४-१०-१३)

Nārāyaṇa Sūktam (TA 4-10-13)

Nārāyaṇa Sūktam word-by-word meanings

śhānti pāṭha

ॐ सह नाववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यङ्करवावहै ।
तेजस्वि नावधीतमस्तु मा विद्विषावहैँ ।
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

। सह । नौ । अवतु ॥ सह । नौ । भुनक्तु ॥ सह । वीर्यम् । करवावहै ॥
। तेजस्वी । नौ । अधीतम् । अस्तु । मा । विद्विषावहै ॥
। ॐ । शान्तिः । शान्तिः । शान्तिः ॥

ॐ saha nāvavatu । saha nau bhunak'tu । saha vīr'yaṅ' karavāvahai ।
tējas'vi nāvadhītamas'tu mā vid'viṣhāvahaiī ।
ॐ śhā-n'tiśh' śhā-n'tiśh' śhā-n'tiḥi ॥

। saha । nau । avatu ॥ saha । nau । bhunaktu ॥ saha । vīryam । karavāvahai ॥
। tējasvī । nau । adhītam । astu । mā । vidviṣhāvahai ॥
। ōm । śhāntiḥi । śhāntiḥi । śhāntiḥi ॥

सह **saha** = together ॥ नौ **nau** = us both ॥ अवतु **avatu** = protect

सह **saha** = together ॥ नौ **nau** = us both ॥ भुनक्तु **bhunaktu** = eat = enjoy [= nourish]

सह **saha** = together ॥ वीर्यम् **vīryam** = courageously ॥ करवावहै **karavāvahai** = both perform

तेजस्वी **tējasvī** = brilliant ॥ नौ **nau** = both our ॥ अधीतम् **adhītam** = *Vēda* chanting and its implementation ॥ अस्तु **astu** = be ॥ मा **mā** = may NOT ॥ विद्विषावहै **vidviṣhāvahai** = we both feel jealousy, rancour, etc. (*vidviṣhā* means *vi-rūpē dviṣhā*; *dviṣhā* lit. means a feeling of two – when one feels "separate" from another.)

Protect us together! Nourish us together!
Courageously together let us perform deeds! [noble and worthy][= sēvā]
May the divine aura of our vēda-chant-vibrations spread brilliance all around!
May we do all this unitedly without rancour and resentment amongst us!
OM! Peace! Peace! Peace!

The three utterances of *śhāntiḥi* (Peace) have a specific purpose. The first one addresses the *ādhi bhautika* aspect [body][*bhūḥu*]; the second one addresses the *ādhi daivika* [*prāṇa*][*bhuvaḥa*]; and the third one addresses the *ādhi ātmika* [mind][*svaḥa*]. Thus the ordinary consciousness levels of a human are addressed.

In the *muktika upaniṣhad*, **Hanumāna** asks **Śhrī Rāma** which *śhānti* should be chanted before and after every *upaniṣhad*. **Śhrī Rāma** graciously answers that different *śhānti mantras* are chanted before and after the various vedic divisions of the *vēda-upaniṣhads*. They are:

[1] "*vāṅg mē manasi pratiṣhṭhitā*… etc." for the *ṛg vēda upaniṣhads*,
[2] "*pūrṇam ada[fp] pūrṇam idam*… etc." for the *śhukla yajurvēda upaniṣhads*,
[3] "*sahanā vavatu*… etc." for the *kṛṣhṇa yajurvēda upaniṣhads*,
[4] "*āpyāyantu mamāṅgāni*… etc." for the *sāma vēda upaniṣhads*, and
[5] "*bhadraṅkarṇēbhiśh śhṛṇuyāma*… etc." for the *atharva vēda upaniṣhads*.

www.saiveda.net

A number of chanting *sūktas* are from the *taittirīya* or the *mahā nārāyaṇa upaniṣhads* which belong to the *kṛṣhṇa yajurvēda*. Hence the peace chant "*sahanā vavatu*" is often chanted before and after *sūktas* wherever such *sūktas* are from these concerned *upaniṣhads*. Why should we chant a special "peace chant" before and after the *upaniṣhad*? There are two main reasons. One is to signify whilst chanting that "NOW the following portion is from the *upaniṣhad*". Why so? Because the *upaniṣhad* is the final *crème de la crème* or the *summum bonum* of the entire *vēda śhākhā* (vedic branch). It merits a special announcement so to say.

The *upaniṣhad* is given so much importance because one can attain self realization merely by ruminating on its meaning. So powerful and potent are its words. Secondly, it is to alert everyone to listen as in: "hear ye, hear ye, hear ye… the sacred and holy *upaniṣhad* will now be chanted… drop whatever you are doing and listen to the sacred chants". The words "*OM śhāntiśh śhāntiśh śhāntiḥi…*" create the ambience and settle our body, *prāṇa* and mind to focus onto the *upaniṣhadic* chants.

A third smaller reason concerns the performance of *mantra sādhanā*. Any *mantra* with *bīja-akṣharas* is chanted with a "*samputa*". "*Samputa*" means box. The *mantra* is a diamond or a precious jewel. It should be safeguarded in a "box" so to say. Thus, the opening *śhānti* is the opening of the box... the *mantra* itself is the precious jewel and the closing *śhānti* is the closing of the box after putting back the jewel in it safely. This procedure is believed to lend power to us and efficacy to our *mantra sādhanā*. Accordingly, it is believed that the precious jewel of the *upaniṣhad* should be carefully "opened" from its box which is to be "closed" later. The precious jewel must be "protected" at all times.

Whatever be the reasons, for all *vēda* chanters it is enough to know that the *vēda-puruṣha* Himself as the Rāma-*avatāra* has ordained the chanting of specific *śhāntis* before and after the different *upaniṣhads*.

The feeling underlying the *sahanā vavatu* chant is of utter selflessness. Let us proceed together, let us progress together, let us eat together (by sharing everything available); let us perform noble and worthy deeds together; let our performance speak for itself by our brilliant vibrations and our collective dazzling aura. And let us all perform these extraordinary tasks without feeling jealous of each other as we are all ONE!!

Nārāyaṇa Sūktam

सहस्रशीर्षं देवं विश्वाक्षं विश्वशम्भुवं । विश्वं नारायणं देवमक्षरं परमं पदम् ॥ १ ॥

। सहस्र-शीर्षम् । देवम् । विश्व-अक्षम् । विश्व-शम्भुवम् ॥ विश्वम् । नारायणम् । देवम् । अक्षरम् । परमम् । पदम् ॥

ॐ sahas'raśhīr'ṣhan' dēvam' viśh'vāk'ṣham' viśh'vaśham'bhuvam ।
viśh'van' nārāyaṇan' dēvamak'ṣharam' paramam' padam ॥ 1 ॥

। sahasra-śhīrṣham । dēvam । viśhva-akṣham । viśhva-śhambhuvam ॥
। viśhvam । nārāyaṇam । dēvam । akṣharam । paramam । padam ॥

सहस्र-शीर्षम्-देवम् **sahasra-śhīrṣham-dēvam** = thousand-headed-divinity (God). Here thousand may be taken as numberless or innumerably infinite ॥ विश्व-अक्षम् **viśhva-akṣham** = everywhere-eyes ॥ विश्व-शम्भुवम् **viśhva-śhambhuvam** = all-pleasing

विश्वम् **viśhvam** = universal ॥ नारायणम् **nārāyaṇam** = नारः अस्य अयनम् इति नारायणम् *nāraḥa asya ayanam iti nārāyaṇam* [*nāraḥa* = waters (dark waters of outer space, infinite waters of the mind); *asya* = whose; *ayanam* = abode; *nārāyaṇaḥa* = whose abode is the dark waters of outer space or the infinite waters of the mind-stuff. Since these waters are all-pervasive and infinite, *nārāyaṇaḥa* is also infinite.] ॥ देवम् **dēvam** = divinity, God ॥ अ-क्षरम् **a-kṣharam** = un-decaying ॥ परमम् **paramam** = beyond ॥ पदम् **padam** = level (our gross level)

Infinite His heads, everywhere seeing His eyes, all-pleasing, Universal Divinity, whose existence or experience is beyond our senses.

विश्वतः परमान्नित्यं विश्वं नारायणꣳ हरिम् । विश्वमेवेदं पुरुषस्तद्विश्वमुपजीवति ॥२॥

। विश्वतः । परमात् । नित्यम् । विश्वम् । नारायणम् । हरिम् ॥ विश्वम् । एव । इदम् । पुरुषः । तत् । विश्वम् । उप । जीवति ॥

viśh'vata[fp]' paramān'nit'yam' viśh'van' nārāyaṇagm' harim ।

viśh'vamēvēdam' puruṣhas'tad'viśh'vamupajīvati ॥ 2 ॥

। viśhvataḥa । paramāt । nityam । viśhvam । nārāyaṇam । harim ॥
। viśhvam । ēva । idam । puruṣhaḥa । tat । viśhvam । upa । jīvati ॥

विश्वतः **viśhvataḥa** = from all over ॥ परमात् **paramāt** = from beyond ॥ नित्यम् **nityam** = permanent ॥ विश्वम् **viśhvam** = universal ॥ नारायणम् **nārāyaṇam** = abode resident = nārāyaṇaḥa ॥ हरिम् **harim** = forceful snatcher (of our negativity or everything that limits us)

विश्वम् **viśhvam** = Universe ॥ एव **ēva** = indeed ॥ इदम् **idam** = this ॥ पुरुषः **puruṣhaḥa** = the all-aware "filler" of all those that are "aware" = Supreme God ॥ तत् **tat** = that ॥ विश्वम् **viśhvam** = Universe ॥ उप **upa** = sub ॥ जीवति **jīvati** = lives, exists

Permanently everlasting, from hither and beyond, this Universal Resident is the snatcher of our limitations. This Universe is but He only, the filler unseen. It subsists upon Him only.

पतिं विश्वस्याऽऽत्मेश्वरꣳ शाश्वतꣳ शिवमच्युतम् । नारायणं महाज्ञेयं विश्वात्मानं परायणम् ॥३॥

। पतिम् । विश्वस्य । आत्मा । ईश्वरम् । शाश्वतम् । शिवम् । अच्युतम् ॥ नारायणम् । महा । ज्ञेयम् । विश्व । आत्मानम् । पर । अयनम् ॥

patim' viśh'vas'yāt'mēśh'varagm' śhāśh'vatagm' śhivamach'yutam ।

nārāyaṇam' mahāj'ñēyam' viśh'vāt'mānam' parāyaṇam ॥ 3 ॥

। patim । viśhvasya । ātmā । īśhvaram । śhāśhvatam । śhivam । achyutam ॥
। nārāyaṇam । mahā । jñēyam । viśhva । ātmānam । para । ayanam ॥

पतिम् **patim** = Lord & Master ॥ विश्वस्य **viśhvasya** = of the Universe ॥ आत्मा **ātmā** = soul (of the Universe) ॥ ईश्वरम् **īśhvaram** = controller ॥ शाश्वतम् **śhāśhvatam** = eternal ॥ शिवम् **śhivam** = absolute purity & goodness ॥ अच्युतम् **achyutam** = infallible

नारायणम् **nārāyaṇam** = see verse 1 above ॥ महा **mahā** = great ॥ ज्ञेयम् **jñēyam** = that which ought to be known ॥ विश्व **viśhva** = universal ॥ आत्मानम् **ātmānam** = soul ॥ पर **para** = above & beyond ॥ अयनम् **ayanam** = abode

Lord & Master, Soul of the Universe, the Controller Eternal, absolutely pure and good, the infallible Nārāyaṇam. He alone is that Great Knowledge which ought to be known, Universal Soul, beyond cognition of our body-mind-senses.

नारायणपरो ज्योतिरात्मा नारायणः परः । नारायण परं ब्रम्ह तत्त्वं नारायणः परः ॥४॥

। नारायणः । परः । ज्योतिः । आत्मा । नारायणः । परः ॥ नारायणः । परम् । ब्रम्ह । तत्त्वम् । नारायणः । परः ॥

nārāyaṇa parōd' jyōtirāt'mā nārāyaṇa[fp]' paraḥa ।

nārāyaṇa param' bram'ha tat'tvan' nārāyaṇa[fp]' paraḥa ॥ 4 ॥

। nārāyaṇaḥa । paraḥa । jyōtiḥi । ātmā । nārāyaṇaḥa । paraḥa ॥
। nārāyaṇaḥa । param । bramha । tattvam । nārāyaṇaḥa । paraḥa ॥

नारायणः **nārāyaṇaḥa** = nārāyaṇaḥa ॥ परः **paraḥa** = beyond ॥ ज्योतिः **jyōtiḥi** = light ॥ आत्मा **ātmā** = soul ॥ नारायणः **nārāyaṇaḥa** ॥ परः **paraḥa** = beyond

नारायणः **nārāyaṇaḥa** ॥ परम् **param** = ultimate ॥ ब्रम्ह-तत्त्वम् **bramha-tattvam** = Supreme Essence Absolute ॥ नारायणः **nārāyaṇaḥa** ॥ परः **paraḥa** = beyond

Nārāyaṇaḥa is the Ultimate Light of the Soul, Nārāyaṇaḥa is the Ultimate Supreme Essence, Nārāyaṇaḥa is above and beyond everything, the Ultimate Absolute Supreme One.

---

www.sanskritweb.net

नारायणपरो ध्याता ध्यानं नारायणः परः । यच्च किञ्चिज्जगत्सर्वं दृश्यते श्रूयतेऽपि वा ॥५॥

। नारायणः । परः । ध्याता । ध्यानम् । नारायणः । परः ॥ यत् । च । किञ्चित् । जगत् । सर्वम् । दृश्यते । श्रूयते । अपि । वा ॥

nārāyaṇa parōd' dhyātād' dhyānan' nārāyaṇa[fp]' paraha ।

yach'cha kiñ'chit' jagat'sar'van' dṛśh'yatēēśh' śhrūyatē (a)pi vā ॥ 5 ॥

। nārāyaṇaha । paraha । dhyātā । dhyānam । nārāyaṇaha । paraha ॥
। yat । cha । kiñchit । jagat । sarvam । dṛśhyatē । śhrūyatē । api । vā ॥

नारायणः **nārāyaṇaha** = nārāyaṇaha ॥ परः **paraha** = beyond ॥ ध्याता **dhyātā** = meditator ॥ ध्यानम् **dhyānam** = meditation ॥ नारायणः **nārāyaṇaha** ॥ परः **paraha**

यत् **yat** = whichever ॥ च **cha** = and ॥ किञ्चित् **kiñchit** = whatever ॥ जगत् **jagat** = is born & dies, this Universe ॥ सर्वम् **sarvam** = all ॥ दृश्यते **dṛśhyatē** = seen ॥ श्रूयते **śhrūyatē** = heard ॥ अपि **api** = also ॥ वा **vā** = or

Nārāyaṇaha is the only Meditator-Seer, who is meditating upon Nārāyaṇaha. Whatever, whichever, wherever is seen or heard, this entire Universe which is birthed and dies, all this is verily Nārāyaṇaha.

अन्तर्बहिश्च तत्सर्वं व्याप्य नारायणः स्थितः । अनन्तमव्ययं कविꣳ समुद्रेऽन्तं विश्वशम्भुवम् ॥६॥

। अन्तः । बहिः । च । तत् । सर्वम् । वि । आप्य । नारायणः । स्थितः ॥
।अन्-अन्तम् । अ-वि-अयम् । कविम् । समुद्रे । अन्तम् । विश्व । शम्भुवम् ॥

an'tar'bahiśh'cha tat' sar'vam' vyāp'ya nārāyaṇas' sthitaha ।

anan'tamav'yayaṅ' kavigm' samud'rē (a)n'tam' viśh'va śham'bhuvam ॥ 6 ॥

। antaha । bahiḥi । cha । tat । sarvam । vi । āpya । nārāyaṇaha । sthitaḥa ॥
। an-antam । a-vi-ayam । kavim । samudrē । antam । viśhva । śhambhuvam ॥

अन्तः **antaha** = inside ॥ बहिः **bahiḥi** = outside ॥ च **cha** = too ॥ तत् **tat** = that ॥ सर्वम् **sarvam** = all ॥ वि-आप्य **vi-āpya** = pervades ॥ नारायणः **nārāyaṇaha** ॥ स्थितः **sthitaḥa** = situated

अन्-अन्तम् **an-antam** = un-ending ॥ अ-वि-अयम् **a-vi-ayam** = un-expendable, in-exhaustible ॥ कविम् **kavim** = poet ॥ समुद्रे-अन्तम् **samudrē-antam** = ocean's end ॥ विश्व **viśhva** = all ॥ शम्भुवम् **śhambhuvam** = pleasing

Inside us and outside too, Nārāyaṇaḥa pervades everything everywhere. Unending, inexhaustible, the Poet, He pleases all till the very ends of the ocean (Universe).

पद्मकोश प्रतीकाशꣳ हृदयं चाप्यधोमुखम् । अधो निष्ट्या वितस्त्यान्ते नाभ्यामुपरि तिष्ठति ॥७॥

। पद्म-कोष । प्रति-काशम् । हृदयम् । च । अपि । अधः । मुखम् ॥ अधः । निष्ट्या । वितस्ति । अन्ते । नाभ्याम् । उपरि । तिष्ठति ॥

pad'makōśhap' pratīkāśhagm' hṛdayañ' chāp'yadhōmukham ।

adhōniṣh'ṭyā vitas'tyān'tē nābh'yāmupari tiṣh'ṭhati ॥ 7 ॥

। padma-koṣha । prati-kāśham । hṛdayam । cha । api । adhaḥa । mukham ॥
। adhaḥa । niṣhṭyā । vitasti । antē । nābhyām । upari । tiṣhṭhati ॥

पद्म-कोष **padma-kōṣha** = lotus petals-bunch ॥ प्रति-काशम् **prati-kāśham** = reflection, shining ॥ हृदयम् **hṛdayam** = heart ॥ च **cha** = and ॥ अपि **api** = also ॥ अधः **adhaḥa** = downwards ॥ मुखम् **mukham** = facing

अधः **adhaḥa** = downwards ॥ निष्ट्या **niṣhṭyā** = from the *niṣhṭi* (Adam's apple) ॥ वितस्ति **vitasti** = fully-extended-palm-span-length from tip of little finger to tip of thumb ॥ अन्ते **antē** = at the end ॥ नाभ्याम् **nābhyām** = navel's ॥ उपरि **upari** = above ॥ तिष्ठति **tiṣhṭhati** = located

Appears like a downwards facing bunch of lotus petals all shining at the heart centre. More precisely located at a distance of one-palm-span downwards from the Adam's apple and upwards from the navel.

ज्वालमालाकुलं भाती विश्वस्याऽऽयतनं महत् । सन्ततꣳ शिलाभिस्तुलम्बत्याकोशसन्निभम् ॥८॥

। ज्वाल-माला-कुलम् । भाती । विश्वस्य । आयतनम् । महत् ॥ सम् । ततम् । शिलाभिः । तु । लम्बति । आ । कोष । सन्निभम् ॥

jvālamālākulam' bhātī viśh'vas'yāyatanam' mahate ।

san'tatagm' śhilābhis'tu lam'bat'yākōśhasan'nibham ॥ 8 ॥

। jvāla-mālā-kulam । bhātī । viśhvasya । āyatanam । mahat ॥
। sam । tatam । śhilābhiḥi । tu । lambati । ā । kōṣha । sannibham ॥

ज्वाल-माला-कुलम् **jvāla-mālā-kulam** = flame-garland like ॥ भाती **bhātī** = shines, dazzles ॥ विश्वस्य **viśhvasya** = of all (the whole universe) ॥ आयतनम् **āyatanam** = abode ॥ महत् **mahat** = great

सम् **sam** = equally ॥ ततम् **tatam** = present ॥ शिलाभिः **śhilābhiḥi** = in the (blood? nerve? probably both) vessels ॥ तु **tu** = it ॥ लम्बति **lambati** = hangs ॥ आ-कोष **ā-kōṣha** = bunch ॥ सन्निभम् **sannibham** = like

Shining like a garland of flames, this is the great abode of the entire Universe. Equally present around (the heart centre) (refer earlier verse) it hangs therein like a bunch of shining, dazzling, vessels.

तस्यान्ते सुषिरꣳ सूक्ष्मं तस्मिन्थ्सर्वं प्रतिष्ठितम् । तस्य मध्ये महानग्निर्विश्वार्चिर्विश्वतोमुखः ॥९॥

। तस्य । अन्ते । सुषिरम् । सूक्ष्मम् । तस्मिन् । सर्वम् । प्रति । स्थितम् ॥

।तस्य । मध्ये । महान् । अग्निः । विश्व । अर्चिः । विश्वतः । मुखः ॥

tas'yān'tē suṣhiragm' sūk'ṣhman' tas'min'n'thsar'vam' pratiṣh'ṭhitam ।

tas'ya madh'yē mahānag'nir' viśh'vār'chir' viśh'vatō mukhaḥa ॥ 9 ॥

। tasya । antē । suṣhiram । sūkṣhmam । tasmin । sarvam । prati । sthitam ॥
। tasya । madhyē । mahān । agniḥi । viśhva । archiḥi । viśhvataḥa । mukhaḥa ॥

तस्य **tasya** = its ॥ अन्ते **antē** = at the end ॥ सु-षिरम् **su-ṣhiram** = fine thread ॥ सूक्ष्मम् **sūkṣhmam** = invisible ॥ तस्मिन् **tasmin** = its ॥ सर्वम् **sarvam** = all ॥ प्रति **prati** = reflected ॥ स्थितम् **sthitam** = located

तस्य **tasya** = its ॥ मध्ये **madhyē** = at its centre ॥ महान् **mahān** = great ॥ अग्निः **agniḥi** = fire ॥ विश्व **viśhva** = all ॥ अर्चिः **archiḥi** = blazing ॥ विश्वतः **viśhvataḥa** = all ॥ मुखः **mukhaḥa** = facing

At its end (refer earlier verse) is a fine thread like, invisible location where everything is reflected. At its centre, is a fire so great. It blazes and faces on all sides.

सोऽग्रभुग्विभजन्तिष्ठन्नाहारमजरः कविः । तिर्यगूर्ध्वमधश्शायी रश्मयस्तस्य सन्तता ॥१०॥

। सः । अग्र । भुक् । वि । भजत् । तिष्ठन् । आ-हारम् । अ-जरः । कविः ॥

। तिर्यक् । ऊर्ध्वम् । अधः । शायी । रश्मयः । तस्य । सन्तता ॥

sō (a)g'rabhug'vibhajan'tiṣh'ṭhan' nāhāramajara[hk]' kaviḥi ।

tir'yagūrdh'vamadhaśh'śhāyī raśh'mayas'tas'ya san'tatā ॥ 10 ॥

। saḥa । agra । bhuk । vi । bhajat । tiṣhṭhan । ā-hāram । a-jaraḥa । kaviḥi ॥
। tiryak । ūrdhvam । adhaḥa । śhāyī । raśhmayaḥa । tasya । santatā ॥

सः **saḥa** = he ॥ अग्र **agra** = leading ॥ भुक् **bhuk** = eater-digester ॥ वि-भजत् **vi-bhajat** = breaks down ॥ तिष्ठन् **tiṣhṭhan** = located ॥ आ-हारम् **ā-hāram** = ingested (food) ॥ अ-जरः **a-jaraḥa** = un-decaying ॥ कविः **kaviḥi** = poet

तिर्यक् **tiryak** = diagonally across ॥ ऊर्ध्वम् **ūrdhvam** = above ॥ अधः **adhaḥa** = below ॥ शायी **śhāyī** = sleeps (lies) ॥ रश्मयः **raśhmayaḥa** = light-particles ॥ तस्य **tasya** = its ॥ सन्तता **santatā** = *sam tatā* = equally present

He is the main Digester who breaks down all matter ingested, the un-decaying Poet (Source of all inspiration) located diagonally across, above and below (everywhere) and is present latently hidden (sleeps) and lies everywhere equally present as light particles.

---

www.saiveda.net

सन्तापयति स्वं देहमापादतलमस्तकः । तस्य मध्ये वह्निशिखा , अणीयोर्ध्वा व्यवस्थितः ॥११॥

। सम् । तापयति । स्वम् । देहम् । आ-पाद-तल-मस्तकः ॥ तस्य । मध्ये । वह्नि-शिखा । अणीयः । ऊर्ध्वाः । वि । अव । स्थितः ॥

san'tāpayatis' svan' dēhamāpādatalamas'takaḥa ।

tas'ya madh'yē van'hiśhikhā , aṇīyōōrdh'vāv' vyavas'thitaḥa ॥ 11 ॥

। sam । tāpayati । svam । dēham । ā-pāda-tala-mastakaḥa ॥
। tasya । madhyē । vahni-śhikhā । aṇīyaḥa । ūrdhvāḥa । vi । ava । sthitaḥa ॥

सम् **sam** = equally ॥ तापयति **tāpayati** = heats up ॥ स्वम् **svam** = its own ॥ देहम् **dēham** = body ॥ आ-पाद-तल-मस्तकः **ā-pāda-tala-mastakaḥa** = from the bottom of the feet (sole) to the crown of the head

तस्य **tasya** = its ॥ मध्ये **madhyē** = at its centre ॥ वह्नि-शिखा **vahni-śhikhā** = fiery point ॥ अणीयः **aṇīyaḥa** = atomic sized ॥ ऊर्ध्वाः **ūrdhvāḥa** = upwards ॥ वि-अव-स्थितः **vi-ava-sthitaḥa** = placed

At its centre is placed an atomic sized upwards facing fiery point which heats up one's own body absolutely equally from top-to-toe.

नीलतोयदमध्यस्थाद्विद्युल्लेखेव भास्वरा । नीवारशूकवत्तन्वी पीता भास्वत्यणूपमा ॥१२॥

। नील-तोयद । मध्यस्थात् । विद्युत् । लेखा । इव । भास्वरा ॥ नीवार । शूक । वत् । तन्वी । पीता । भास्वती । अणु । उपमा ॥

nīlatōyada madh'yas'thād' vid'yul'lēkhēva bhās'varā ।

nīvāra śhūkavat' tan'vī pītā bhāās'vat'yaṇūpamā ॥ 12 ॥

। nīla-tōyada । madhyasthāt । vidyut । lēkhā । iva । bhāsvarā ॥
। nīvāra । śhūka । vat । tanvī । pītā । bhāsvatī । aṇu । upamā ॥

नील-तोयद **nīla-tōyada** = blue-cloud ॥ मध्यस्थात् **madhyasthāt** = from amidst ॥ विद्युत् **vidyut** = lightning ॥ लेखा **lēkhā** = streak ॥ इव **iva** = akin ॥ भास्वरा **bhāsvarā** = dazzles

नीवार **nīvāra** = very small grained wild rice ॥ शूक **śhūka** = tip (of its corn) ॥ वत् **vat** = akin ॥ तन्वी **tanvī** = very fine & slim ॥ पीता **pītā** = yellow ॥ भास्वती **bhāsvatī** = shines, dazzles ॥ अणु-उपमा **aṇu-upamā** = atomic-like

It shines like a streak of lightning from amongst blue clouds and dazzles at its tip like a very fine, very slim, atomic yellow light.

तस्याः शिखाया मध्ये परमात्मा व्यवस्थितः ।

स ब्रम्ह स शिवःस हरिःसेन्द्रःसोऽक्षरःपरमःस्वराट् ॥१३॥

। तस्याः । शिखायाः । मध्ये । परम् । आत्मा । वि । अव । स्थितः ॥

। सः । ब्रम्ह । सः । शिवः । सः । हरिः । सः । इन्द्रः । सः । अ-क्षरः । परमः । स्व-राट् ॥

tas'yāāśh' śhikhāyā madh'yē paramāāt'māv' vyavas'thitaḥa ।

sab' bram'ha sa śhivas'sa haris'sēn'dras' sō (a)k'ṣhara[fp]' paramas' svarāṭe ॥ 13 ॥

। tasyāḥa । śhikhāyāḥa । madhyē । param । ātmā । vi । ava । sthitaḥa ॥
। saḥa । bramha । saḥa । śhivaḥa । saḥa । harihi । saḥa । indraḥa । saḥa । a-kṣharaḥa । paramaḥa । sva-rāṭ ॥

तस्याः **tasyāḥa** = its ॥ शिखायाः **śhikhāyāḥa** = at its tip ॥ मध्ये **madhyē** = at its centre ॥ परम् **param** = ultimate ॥ आत्मा **ātmā** = soul-essence ॥ वि-अव-स्थितः **vi-ava-sthitaḥa** = placed

सः **saḥa** = he ॥ ब्रम्ह **bramha** = *bramhan* the ultimate absolute supreme essence ॥ सः **saḥa** = he ॥ शिवः **śhivaḥa** = Śhiva ॥ सः **saḥa** = he ॥ हरिः **harihi** = Hari ॥ सः **saḥa** = he ॥ इन्द्रः **indraḥa** = Indra ॥ सः **saḥa** = he ॥ अ-क्षरः **a-kṣharaḥa** = un-decaying ॥ परमः **paramaḥa** = ultimate above and beyond all ॥ स्व-राट् **sva-rāṭ** = self-luminous

At the very centre of its tip is placed the Ultimate Soul Essence, the Supreme Being. Indeed, He is Bramhan! He is Śhiva! He is Hari! He is Indra! He is the un-decaying Eternal Ultimate! He is the Self-luminous! He is beyond and above all that there is!

ऋतꣳ स॒त्यं प॑रं ब्र॒म्ह पु॒रु॑षं कृष्णपि॑ङ्गलम् । ऊ॒र्ध्वरे॑तं वि॑रूपा॒क्षं वि॒श्वरू॑पाय॒ वै नमो॒ नमः॑ ॥१४॥

। ऋतम् । सत्यम् । परम् । ब्रम्ह । पुरुषः । कृष्ण । पिङ्गलम् ॥

। ऊर्ध्व । रेतम् । वि । रूप । अक्षम् । विश्व । रूपाय । वै । नमः । नमः ॥

ṛtagm' sat'yam' param' bram'ha purushaṅ' kṛsh'ṇapiṅ'galam ।

ūr'dhvarētam' virūpāk'ṣham' viśh'varūpāya vai namō namaha ॥ 14 ॥

। ṛtam । satyam । param । bramha । puruṣhaḥa । kṛṣhṇa । piṅgalam ॥
। ūrdhva । rētam । vi । rūpa । akṣham । viśhva । rūpāya । vai । namaḥa । namaḥa ॥

ऋतम् **ṛtam** = cosmic rhythm ॥ सत्यम् **satyam** = truth ॥ परम् **param** = ultimate ॥ ब्रम्ह **bramha** = supreme essence ॥ पुरुषः **puruṣhaḥa** = filler ॥ कृष्ण **kṛṣhṇa** = magnetic & attractive ॥ पिङ्गलम् **piṅgalam** = yellow

ऊर्ध्व **ūrdhva** = upwards ॥ रेतम् **rētam** = creative seed essence (hence *ūrdhva rētam* = sublimating creative force-essence) ॥ वि **vi** = specially ॥ रूप **rūpa** = form ॥ अक्षम् **akṣham** = eye ॥ विश्व **viśhva** = all ॥ रूपाय **rūpāya** = forms ॥ वै **vai** = verily ॥ नमः **namaḥa** = *namaskār* ॥ नमः **namaḥa** = *namaskār*!

He is the magnetic & attractive Ultimate Supreme Essence. He is the day & night. He is the cosmic rhythm, He is the Absolute Truth. He is the one Puruṣhaḥa that fills up everything everywhere. He is the Creative Essence that sublimates all. He is the specially seeing, all-seeing Eye. He is in all forms, He is the form of the entire Universe! Namaḥa! Namaḥa!
To Him our repeated namaskārs!

ना॒रा॒य॒णाय॑ वि॒द्महे॑ वासुदे॒वाय॑ धीमहि । तन्नो॑ विष्णुः प्रचो॒दया॑त् ॥१५॥

। नारायणाय । विद्महे । वासु-देवाय । धीमही ॥ तत् । नः । विष्णुः । प्र । चोदयात् ॥

nārāyaṇāya vid'mahē vāsudēvāya dhīmahi ।

tan'nō viṣh'ṇu[fp]' prachōdayāāte ॥ 15 ॥

। nārāyaṇāya । vidmahē । vāsu-dēvāya । dhīmahī ॥
। tat । naḥa । viṣhṇuḥu । pra । chōdayāt ॥

नारायणाय **nārāyaṇāya** = the Nārāyaṇa ॥ विद्महे **vidmahē** = we all know ॥ वासु-देवाय **vāsu-dēvāya** = to the Lord of the *vasu-s* ॥ धीमही **dhīmahī** = we all focus upon

तत् **tat** = that ॥ नः **naḥa** = for us ॥ विष्णुः **viṣhṇuḥu** = Viṣhṇuḥu ॥ प्र-चोदयात् **pra-chōdayāt** = manifestly inspire

We all know Nārāyaṇa, we all focus upon Him as God of all our treasures;
O Viṣhṇuḥu! Inspire us all!

ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥

ॐ śhān'tiśh' śhān'tiśh' śhān'tiḥi ॥

Peace to the body, mind and soul.

(We are proactively concerned with the correctness and accuracy of all our presentations.
Any suggestions, corrections, remarks will be treated with gratitude, promptness and respect.
Please email them to Maunish Vyas: maunish *dot* vyas *at* gmail *dot* com)